

2. Задорожний З.В. Класифікація витрату правлінського обліку в будівництві / З.В. Задорожний // Вісник ЖГП, 2002. - №21.
3. Калюга Є. Контроль за правильністю відображення в бухгалтерському та податковому обліку операцій з давальницькою сировиною / Є. Калюга // Вісник податкової служби України. – 2000, № 31, с.54.
4. Нападівська Л.В. Управлінський облік: Монографія / Л.В. Нападівська. – Дніпропетровськ, 2000. -450с.

Науковий керівник: к.е.н., професор Мех Я. В.

*Ганиш Олександр,
студент групи РКзм-51*

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ У СИСТЕМІ КОНТРОЛІНГУ ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА

Контролінг процесу виробництва забезпечує менеджерів інформацією, необхідною для управління витратами з метою зміцнення позицій підприємства на ринку і досягнення стійкої переваги над конкурентами.

Область управління витратами – одна з тих, що найбільш опрацьована в світовій практиці, але не всі вітчизняні компанії можуть скористатися зарубіжними моделями через низьку управлінську культуру на всіх рівнях. Якщо говорити про кращу світову практику, то всі моделі, розроблені в епоху «масового виробництва», – вже минуле.

Зараз в центрі уваги передових компаній – управління витратами в рамках концепції lean production (бережливе, раціональне виробництво), коли об'єктами скорочення є системні витрати, пов'язані з виключенням запасів, черг, надмірної обробки і так далі.

Ще однією спробою відійти від традиційного обліку витрат є алгоритм Target Costing. Основу концепції складає зміна погляду на взаємозалежність ціни, прибутку і собівартості. Очікується, що нову продукцію вдасться реалізувати за ціною, яка повністю покриє витрати і забезпечить прибуток, необхідний для подальшого розвитку бізнесу. Для традиційної продукції застосування такої формули можливе

лише теоретично. Тому творці системи Target Costing змінили порядок дій в цьому виразі, відповідно змінилися і пріоритети складових:

Цільова собівартість = Цільова ціна – Цільовий прибуток

Одне з перших, але актуальних і сьогодні, визначень Target Costing, наведене М. Сакураї в 1989 р., підкреслює саме комплексність і об'єднуючу сутність цієї концепції: Target Costing можна визначити як засіб управління витратами, що використовується для зниження будь-яких витрат, пов'язаних з продуктом протягом усього періоду його життєвого циклу, шляхом об'єднання зусиль виробничих, конструкторських, дослідницьких, маркетингових, економічних підрозділів компанії.

Якщо говорити про конкретні методики, то найбільшого поширення набув метод Авс-costing. АВС – англійська аббревіатура, яка розшифровується як Activity Based Costing, тобто «облік за видами діяльності» або «розрахунок витрат на основі бізнес-процесів». Починаючи з 1991–1992 рр. метод отримав широке визнання як основа для ухвалення стратегічних рішень, управління витратами і підвищення прибутковості на основі реінжинірингу і контролю ефективності бізнес-процесів. Планування і облік за видами діяльності, АВС-costing, передбачає порівняння в планово-аналітичній і обліковій діяльності витрат і видів діяльності підприємства, що зумовили виникнення даних витрат (у традиційних системах планування і обліку витрати калькуюються за місцями їх виникнення).

Основна ідея АВС-Costing полягає в тому, що джерелом витрат є бізнес-процеси, а вартість продуктів пов'язана із вартістю бізнес-процесів. Тобто в основі АВС – методу лежить процесний підхід, згідно з яким спочатку визначають вартість окремих процесів, а потім для кожного процесу підбирається відповідна база розподілу, за допомогою якої підраховується собівартість кінцевої продукції.

АВС-costing дає можливість розмежувати облік (і структурні підрозділи компанії) на більш важливі і менш значущі і виявити найбільш проблемні зони, які можуть стати (або вже є) джерелами збитків. Метод АВС-costing хоч і не ідеальний, але на даний момент є одним з кращих і використовується як самостійно, так і в комплексі з іншими методами обліку витрат.

Якщо говорити про світову практику, де вже давно використовуються інформаційні технології, то можна навести як приклад модель оптимального бюджетування, яка враховує не тільки витрати, а дає комплексну оцінку діяльності компанії.

Модель оптимального бюджетування – стратегічний програмний продукт, що базується на обліково-аналітичних розробках останнього покоління:

- обліку, плануванні і аналізі за видами діяльності (Activity-Based Costing);
- теорії вартості фірми (Welfare of the Firm Theory).

Інтерес до стратегічного управління витратами виник у зв'язку із зростанням ролі стратегії за останні двадцять років. Стратегічне управління витратами – це аналіз витрат, який розглядається в ширшому контексті, при якому стають більш чіткими і оформленими стратегічні моменти. Дані про витрати використовуються для розробки узагальненої стратегії, направленої на досягнення стійкої переваги перед конкурентами.

Система стратегічного управління витратами є результатом злиття трьох основних концепцій: аналіз ланцюжка цінностей, аналізу стратегічного позиціонування, аналізу чинників, що визначають витрати.

Ланцюжок цінностей для будь-якої фірми -це узгоджений набір видів діяльності, що створюють цінність, починаючи від джерел сировини до готової продукції. Тут акцент робиться на процесах, що відбуваються за межами фірми, і кожна фірма розглядається в контексті загального ланцюжка видів діяльності, що створюють цінність, як одна з частин цього ланцюжка.

Із стратегічної точки зору концепція ланцюжка цінностей передбачає, принаймні, чотири напрямки збільшення прибутку: зв'язок з постачальниками; зв'язок із споживачами; технологічні зв'язки всередині ланцюжка цінностей одного підрозділу підприємства; зв'язки між ланцюжками цінностей підрозділів усередині підприємства.

Методологія використання стратегічного позиціонування пов'язана з впливом ризику. Підприємства, що використовують стратегію диверсифікації продукції, принципово схильні до більшого ризику, ніж підприємства, орієнтовані на лідерство за витратами. В зв'язку з цим відношення до планування і управління витратами у другому випадку жорсткіше, бо мінімізація ризиків відбувається за рахунок строгого дотримання всіх нормативів і планових показників.

Взяті окремо, більшість елементів системи стратегічного управління витратами вимагають істотної зміни способу мислення про те, що ми робимо, і навіщо ми це робимо. Деякі складові, такі, наприклад, як система обліку витрат за видами діяльності, зовсім не нові. Розрахунок витрат на технологію, аналіз ланцюжка цінностей або вартість якості – настільки відмінні від традиційних способів, що їх важко включити в загальний контекст. Необхідно відкинути деякі елементи старої парадигми на користь нової. Ана-

ліз рентабельності вкладень, наприклад, не відіграє практично жодної ролі в системі стратегічного управління витратами, яка застосовує довгострокові перспективи в поглядах на собівартість продукції [1].

Правильний вибір моделі обліку витрат можна віднести до одного з найважливіших рішень, яке повинен прийняти керівник сучасної фірми. Важливість цього рішення зростає у міру збільшення розмірів компанії: якщо фірма порівняно невелика, то її конкурентними перевагами в першу чергу є здатність підстроюватися під клієнтів, гнучкість і індивідуальність підходу. Нехтування витратами не буде критичною помилкою, але знизить прибуток. Але що більша фірма, то більше її переваги стають внутрішніми, ніж зовнішніми. Велика фірма, чисто фізично не може пристосуватися до кожного клієнта. А, отже, перевага – у лідерстві за витратами. Та компанія, яка найефективніше управляє своїми витратами, має більше шансів виграти в конкурентній боротьбі.

Список використаних джерел:

1. Савчук В.П. Стратегическое управление издержками / В.П. Савчук // «&.СТРАТЕГИИ». – 2002. – № 3. – С. 12-16.
2. Папінко В.З. Розвиток контролінга як об'єктивна необхідність вдосконалення управління // Наукові записки: Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. – Випуск 15.– Тернопіль: Економічна думка, 2006.– С. 297-300.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Михайлишин Н.П.

*Гарбуз Сергій,
студент групи РКзм-52*

ОБЛІК НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Необоротні матеріальні активи – принципово необхідний елемент здійснення господарської діяльності. Пов'язане це не тільки з їх здатністю формувати нову вартість, але й можливістю суттєво впливати на решту чинників виробництва, в тому числі й на прийняття управлінських рішень.

Значну частку у складі необоротних активів підприємств, як правило, займають основні засоби. Від їх якості, вартості, технічного рівня, ефективності використання багато в чому залежать кінцеві результати діяльності підприємства: випуск продукції, її собівартість, прибуток, рентабельність, стійкість фінансового стану.